

Naruszenie symetrii izospinowej przez oddziaływanie silne w podejściu opartym na teorii funkcjonału gęstości

Paweł Bączyk

Instytut Fizyki Teoretycznej, Wydział Fizyki, Uniwersytet Warszawski

Seminarium Fizyki Jądra Atomowego

Warszawa, 3 października 2019

Plan seminarium

- 1) Efekty naruszenia symetrii izospinowej w jądrach atomowych
- 2) Model teoretyczny i modyfikacja oddziaływania Skyrme'a
- 3) Obliczenia różnic energii wiązania
- 4) Charakter nowych członów
- 5) Wyjście poza przybliżenie pola średniego

Składniki jąder atomowych

neutron

$$t_z = +\frac{1}{2}$$

proton

$$t_z = -\frac{1}{2}$$

nukleony

$$t = \frac{1}{2}$$

Izospinowa liczba kwantowa

- izospin: t
- rzut izospinu: $t_z = -t, \dots, t$

Składniki jąder atomowych

neutron

$$t_z = +\frac{1}{2}$$

proton

$$t_z = -\frac{1}{2}$$

nukleony

$$t = \frac{1}{2}$$

Izospinowa liczba kwantowa

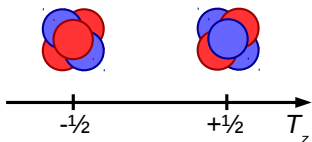
- izospin: t
- rzut izospinu: $t_z = -t, \dots, t$

Dla jądra o N neutronach i Z protonach

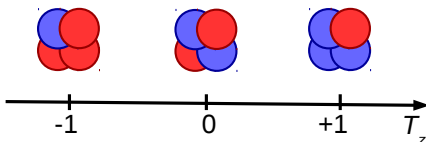
- rzut izospinu: $T_z = N \cdot \left(+\frac{1}{2}\right) + Z \cdot \left(-\frac{1}{2}\right) = \frac{N-Z}{2}$
- całkowity izospin: $T \geq |T_z|$

Multiplety izospinowe

dublet izospinowy $T = \frac{1}{2}$

tryplet izospinowy $T = 1$

Symetria izospinowa

Układ nie wyróżnia ani neutronów, ani protonów – traktuje je identycznie.

Oddziaływania między nukleonami

Oddziaływanie Coulombowskie

Występuje między protonami:

Oddziaływanie jądrowe silne

Występuje między nukleonami:

Oddziaływania między nukleonami

Oddziaływanie Coulombowskie

Występuje między protonami:

Symetria izospinowa jest naruszona!

Oddziaływanie jądrowe silne

Występuje między nukleonami:

Oddziaływania między nukleonami

Oddziaływanie Coulombowskie

Występuje między protonami:

Symetria izospinowa jest naruszona!

Oddziaływanie jądrowe silne

Występuje między nukleonami:

Łamanie symetrii izospinowej obserwowane w eksperymentach rozproszeniowych.

Oddziaływania między nukleonami

Oddziaływanie Coulombowskie

Występuje między protonami:

Symetria izospinowa jest naruszona!

Oddziaływanie jądrowe silne

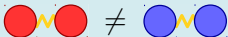
Występuje między nukleonami:

Łamanie symetrii izospinowej obserwowane w eksperymentach rozproszeniowych.

Naruszenie symetrii izospinowej (ISB)

Naruszenie symetrii ładunkowej (CSB)

Naruszenie niezależności ładunkowej (CIB)

Oddziaływania między nukleonami

Oddziaływanie Coulombowskie

Występuje między protonami:

Symetria izospinowa jest naruszona!

Oddziaływanie jądrowe silne

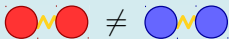
Występuje między nukleonami:

Łamanie symetrii izospinowej obserwowane w eksperymentach rozproszeniowych.

Naruszenie symetrii izospinowej (ISB)

Naruszenie symetrii ładunkowej (CSB)

Naruszenie niezależności ładunkowej (CIB)

Przyczyna naruszenia symetrii izospinowej

Różnice w strukturze nukleonów:

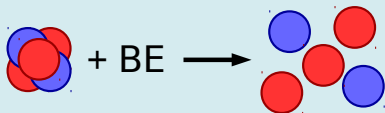
- proton (*uud*)
- neutron (*udd*)

Teoretyczny opis oddziaływania *NN*

- obecnie opis w ramach QCD niemożliwy
- fenomenologiczne potencjały dopasowane do danych rozproszeniowych, np. AV18

Energie wiązania

Energia wiązania

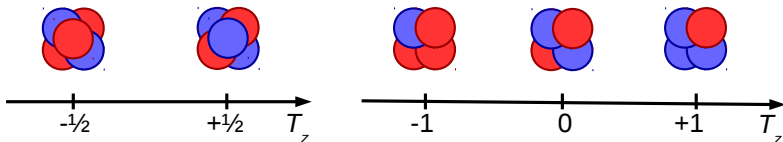

Energia wiązania zależy od T_z

$$BE(\text{state with } T_z = 1/2) > BE(\text{state with } T_z = 0)$$

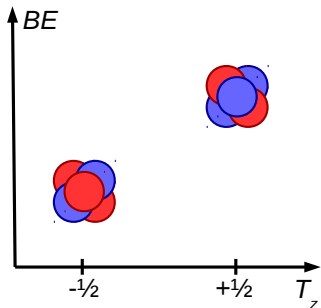
- dominujący efekt Coulombowski
- możliwość sprawdzenia wpływu oddziaływania silnego

Jak to wpłynie na BE dla multipletów izospinowych?

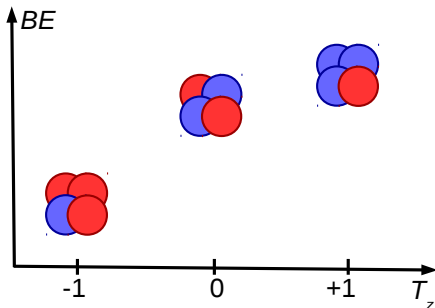

Opis multipletów izospinowych

dublet izospinowy $T = \frac{1}{2}$

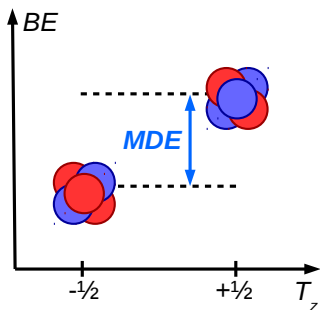

tryplet izospinowy $T = 1$

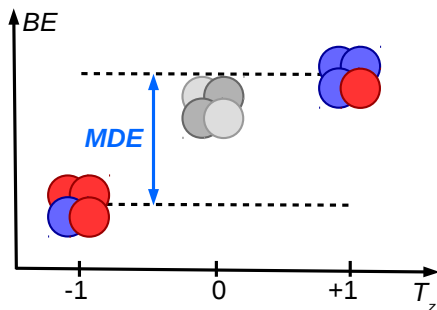

Opis multipletów izospinowych

dublet izospinowy $T = \frac{1}{2}$

tryplet izospinowy $T = 1$

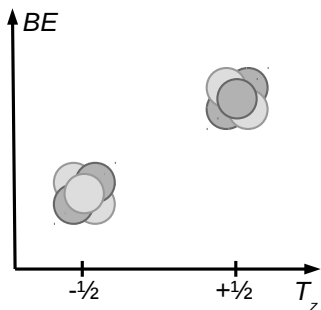

Energia przesunięcia zwierciadlanego

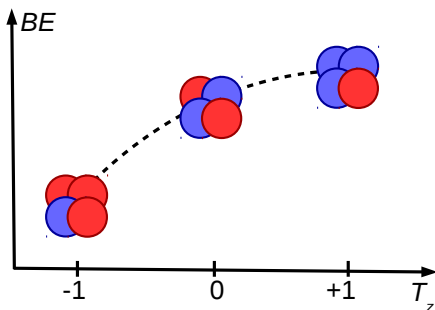
$$\text{MDE} = \text{BE}(\text{diagram}) - \text{BE}(\text{diagram})$$

Opis multipletów izospinowych

dublet izospinowy $T = \frac{1}{2}$

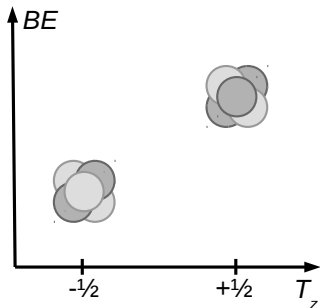

tryplet izospinowy $T = 1$

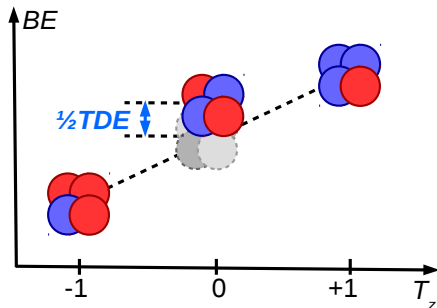

Opis multipletów izospinowych

dublet izospinowy $T = \frac{1}{2}$

tryplet izospinowy $T = 1$

Energia przesunięcia trypletowego

$$TDE = BE(\text{two red, one blue}) + BE(\text{two blue, one red}) - 2BE(\text{one red, two blue})$$

Model teoretyczny

Potencjał NN

np. AV18

- z członami CSB i CIB

modele *ab initio*,
np. GFMC
→
z ich ograniczeniami

Opis jąder atomowych

np. energii wiązania,
MDE, TDE

Model teoretyczny

Potencjał NN

np. AV18

- z członami CSB i CIB

modele *ab initio*,
np. GFMC
→
z ich ograniczeniami

Opis jąder atomowych

np. energii wiązania,
MDE, TDE

Problem twardego rdzenia

- silne odpychanie na odległościach $\sim 0,4$ fm
- taki potencjał nie może być wykorzystany w metodzie HF

Teoria efektywna

Nasz cel: modelowanie stanu podstawowego i niskoenergetycznych stanów wzbudzonych

Założenie: stany te są niezależne od procesów wymagających dużego transferu pędu q pomiędzy nukleonami

Teoria efektywna

Nasz cel: modelowanie stanu podstawowego i niskoenergetycznych stanów wzbudzonych

Założenie: stany te są niezależne od procesów wymagających dużego transferu pędu q pomiędzy nukleonami

Rozwinięcie potencjału w przestrzeni pędowej:

$$v(q) = v_0 + v_2 q^2 + v_4 q^4 + \dots$$

może być ograniczone przez obcięcie ultrafioletowe.

Teoria efektywna

Nasz cel: modelowanie stanu podstawowego i niskoenergetycznych stanów wzbudzonych

Założenie: stany te są niezależne od procesów wymagających dużego transferu pędu q pomiędzy nukleonami

Rozwinięcie potencjału w przestrzeni pędowej:

$$v(q) = v_0 + v_2 q^2 + v_4 q^4 + \dots$$

może być ograniczone przez obcięcie ultrafioletowe.

Odwrotna transformacja Fouriera do przestrzeni położeniowej:

$$v(\mathbf{r}) = c\delta_a(\mathbf{r}) + d_1 a^2 \nabla \delta_a(\mathbf{r}) \nabla + d_2 a^2 \delta_a(\mathbf{r}) \nabla^2 + \dots$$

$$\lim_{a \rightarrow 0} \delta_a(\mathbf{r}) = \delta(\mathbf{r})$$

Skyrme interaction

W modelu pola średniego można zastąpić $\delta_a(\mathbf{r}) \rightarrow \delta(\mathbf{r})$, otrzymując oddziaływanie kontaktowe:

$$\begin{aligned}
 \hat{V}_{Sk}(\vec{r}_1, \vec{r}_2) = & \underbrace{\left(t_0 \left(1 + x_0 \hat{P}_\sigma \right) \right) \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2)}_{\text{rząd wiodący, człon centralny}} \\
 & + \underbrace{\frac{1}{2} \left(t_1 \left(1 + x_1 \hat{P}_\sigma \right) \right) \left(\delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}^2 + \vec{k}'^2 \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \right) + \left(t_2 \left(1 + x_2 \hat{P}_\sigma \right) \right) \vec{k}' \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{kolejny rząd, człon gradientowy}} \\
 & + \underbrace{\frac{1}{6} t_3 \left(1 + x_3 \hat{P}_\sigma \right) \rho_0^\alpha \left(\frac{\vec{r}_1 + \vec{r}_2}{2} \right) \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2)}_{\text{człon zależny od gęstości}} + \underbrace{iW_0 (\vec{\sigma}_1 + \vec{\sigma}_2) \vec{k}' \times \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{człon spin-orbita}}
 \end{aligned}$$

10 parametrów dopasowuje się do nisko energetycznych danych jądrowych.

Skyrme interaction

W modelu pola średniego można zastąpić $\delta_a(\mathbf{r}) \rightarrow \delta(\mathbf{r})$, otrzymując oddziaływanie kontaktowe:

$$\begin{aligned}
 \hat{V}_{Sk}(\vec{r}_1, \vec{r}_2) = & \underbrace{\left(t_0 (1 + x_0 \hat{P}_\sigma) \right) \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2)}_{\text{rząd wiodący, człon centralny}} \\
 & + \underbrace{\frac{1}{2} \left(t_1 (1 + x_1 \hat{P}_\sigma) \right) \left(\delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}^2 + \vec{k}'^2 \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \right) + \left(t_2 (1 + x_2 \hat{P}_\sigma) \right) \vec{k}' \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{kolejny rząd, człon gradientowy}} \\
 & + \underbrace{\frac{1}{6} t_3 (1 + x_3 \hat{P}_\sigma) \rho_0^\alpha \left(\frac{\vec{r}_1 + \vec{r}_2}{2} \right) \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2)}_{\text{człon zależny od gęstości}} + \underbrace{iW_0 (\vec{\sigma}_1 + \vec{\sigma}_2) \vec{k}' \times \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{człon spin-orbita}}
 \end{aligned}$$

10 parametrów dopasowuje się do nisko energetycznych danych jądrowych.

Oddziaływanie Skyrme'a jest izospinowo niezmiennicze

Teoria funkcjonału gęstości (DFT)

Siła Skyrme'a może stanowić generator funkcjonału gęstości energii:

$$E_{Sk}[\rho] = \langle \Phi | \hat{V}_{Sk} | \Phi \rangle = \frac{1}{2} \sum_{ik} \langle ik | \hat{V}_{Sk} | ik \rangle = \int d^3r \mathcal{H}_{Sk}(\mathbf{r})$$

Gęstość cząstkowa:

$$\rho(\mathbf{r}\sigma q, \mathbf{r}\sigma' q') = \sum_i \phi_i(\mathbf{r}\sigma q) \phi_i^*(\mathbf{r}\sigma' q')$$

Teoria funkcjonału gęstości (DFT)

Siła Skyrme'a może stanowić generator funkcjonału gęstości energii:

$$E_{Sk}[\rho] = \langle \Phi | \hat{V}_{Sk} | \Phi \rangle = \frac{1}{2} \sum_{ik} \langle ik | \hat{V}_{Sk} | ik \rangle = \int d^3r \mathcal{H}_{Sk}(\mathbf{r})$$

Gęstość cząstkowa:

$$\rho(\mathbf{r}\sigma q, \mathbf{r}\sigma' q') = \sum_i \phi_i(\mathbf{r}\sigma q) \phi_i^*(\mathbf{r}\sigma' q')$$

Program do obliczeń DFT – HFODD

- problem rozwiązywany w trójwymiarowej bazie oscylatora harmonicznego
- kulombowskie człony wprost i wymienny liczone dokładnie
- mieszanie pn i metoda wymuszonego obrotu w izoprzestrzeni (*isocranking*)
- wychodzące poza przybliżenie pola średniego rzutowanie na dobry moment pędu i izospin oraz mieszanie konfiguracji

N. Schunck *et al.*, *Comp. Phys. Comm.* **216**, 145 (2017).

Model teoretyczny

Potencjał NN

np. AV18

- z członami CSB i CIB

teoria efektywna

Oddziaływanie Skyrme'a

- oddziaływanie typu δ
  - człon centralny
  - człony gradientowe
  - człon zależny od gęstości
  - człon spin-orbita
- 10 wolnych parametrów
- **izospinowo niezmiennicze:**

modele *ab initio*,
np. GFMC
z ich ograniczeniami

teoria jądrowego
funkcjonału gęstości

Opis jąder atomowych

np. energii wiązania,
MDE, TDE

obliczenia

Parametryzacje

np. SV

dopasowanie

Funkcjonał gęstości energii Skyrme'a

+ energia kinetyczna
+ wkład kulombowski

Model teoretyczny

Potencjał NN

np. AV18

- z członami CSB i CIB

teoria efektywna

Oddziaływanie Skyrme'a

- oddziaływanie typu δ
  - człon centralny
  - człony gradientowe
  - człon zależny od gęstości
  - człon spin-orbita
- 10 wolnych parametrów
- **izospinowo niezmiennicze:**

modele *ab initio*,
np. GFMC

z ich ograniczeniami

Podejście DFT

- **stosowalność**
- **metody poza DFT**
- **wykorzystanie izospinowo niezmienniczego oddziaływania**

teoria jądrowego
funkcjonału gęstości

Opis jąder atomowych

np. energii wiązania,
MDE, TDE

obliczenia

Parametryzacje

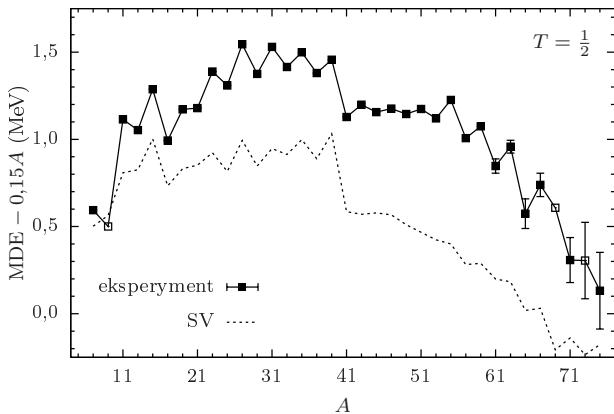
np. SV

dopasowanie

Funkcjonał gęstości energii Skyrme'a

- + energia kinetyczna
- + wkład kulombowski

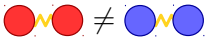
Mirror Displacement Energy (MDE)

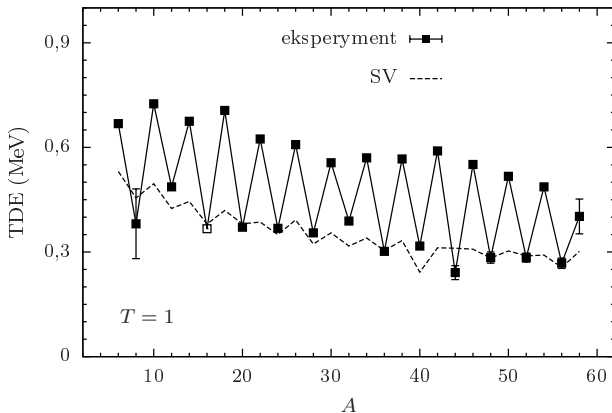
MDE =

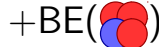
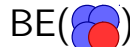
Brakuje łamania symetrii ładunkowej!

Triplet Displacement Energy (TDE)

TDE =

Brakuje łamania niezależności ładunkowej!

Klasyfikacja Henley'a-Millera

Długozasięgowe oddziaływanie kulombowskie, które wprowadza ISB, można rozłożyć na część **izoskalarną**, **izowektorową** i **izotensorową**.

Zgodnie z klasyfikacją Henley'a-Millera, **oddziaływanie krótkozasięgowe** (Skyrme'a), które jest typowo izoskalarne:

- **klasa I** – izoskalar

$$V_I^{NN}(i, j) = a + b\vec{\tau}(i) \cdot \vec{\tau}(j),$$

może być wzbogacone o:

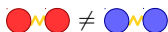
- **klasa II** – izotensor

$$V_{II}^{NN}(i, j) = c \left[\tau_3(i)\tau_3(j) - \frac{1}{3}\vec{\tau}(i) \cdot \vec{\tau}(j) \right],$$

- **klasa III** – izowektor

$$V_{III}^{NN}(i, j) = d [\tau_3(i) + \tau_3(j)].$$

E.M. Henley, and G.A. Miller, in *Mesons in Nuclei* (North Holland, Amsterdam, 1979), p. 405

Modyfikacja oddziaływania Skyrme'a

$$V_{ISB} = V_{Skyrme} + t^{II} \cdot V_{CIB} + t^{III} \cdot V_{CSB}$$

$$V_{CIB}: \text{blue} \text{---} \text{red} \neq \frac{1}{2} (\text{red} \text{---} \text{red} + \text{blue} \text{---} \text{blue})$$

$$V_{CSB}: \text{red} \text{---} \text{red} \neq \text{blue} \text{---} \text{blue}$$

$$\begin{aligned} \hat{V}_{Sk}^{ISB}(\vec{r}_1, \vec{r}_2) = & \underbrace{\left(t_0 (1 + x_0 \hat{P}_\sigma) \right) \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2)}_{\text{rzęd wiodący, człon centralny}} \\ & + \underbrace{\frac{1}{2} \left(t_1 (1 + x_1 \hat{P}_\sigma) \right) \left(\delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}^2 + \vec{k}'^2 \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \right)}_{\text{kolejny rząd, człon powierzchniowy}} \\ & + \underbrace{\left(t_2 (1 + x_2 \hat{P}_\sigma) \right) \vec{k}' \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{człon zależny od gęstości}} \\ & + \underbrace{\frac{1}{6} t_3 (1 + x_3 \hat{P}_\sigma) \rho_0^\alpha \left(\frac{\vec{r}_1 + \vec{r}_2}{2} \right) \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2)}_{\text{człon zależny od gęstości}} \\ & + \underbrace{iW_0 (\vec{\sigma}_1 + \vec{\sigma}_2) \vec{k}' \times \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{człon spin-orbita}} \end{aligned}$$

Modyfikacje kolejnych rzędów rozwinięcia teorii efektywnej

- LO – człon centralny (objętościowy)
- NLO – człony gradientowe (powierzchniowe)

Modyfikacja oddziaływania Skyrme'a

$$V_{ISB} = V_{Skyrme} + t^{II} \cdot V_{CIB} + t^{III} \cdot V_{CSB}$$

$$V_{CIB}: \text{blue} \text{---} \text{red} \neq \frac{1}{2} (\text{red} \text{---} \text{red} + \text{blue} \text{---} \text{blue})$$

$$V_{CSB}: \text{red} \text{---} \text{red} \neq \text{blue} \text{---} \text{blue}$$

Modyfikacje kolejnych rzędów rozwinięcia teorii efektywnej

- LO – człon centralny (objętościowy)
- NLO – człony gradientowe (powierzchniowe)

$$\begin{aligned} \hat{V}_{Sk}^{ISB}(\vec{r}_1, \vec{r}_2) = & \underbrace{\left(t_0 (1 + x_0 \hat{P}_\sigma) + t_0^{II} (3\tau_1^{(3)} \tau_2^{(3)} - \vec{\tau}_1 \cdot \vec{\tau}_2) + t_0^{III} (\tau_1^{(3)} + \tau_2^{(3)}) \right)}_{\text{rzęd wiodący, człon centralny}} \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \\ & + \underbrace{\frac{1}{2} \left(t_1 (1 + x_1 \hat{P}_\sigma) \right)}_{\text{kolejny rząd, człon powierzchniowy}} \left(\delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}^2 + \vec{k}'^2 \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \right) \\ & + \underbrace{\left(t_2 (1 + x_2 \hat{P}_\sigma) \right)}_{\text{człon zależny od gęstości}} \vec{k}' \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k} \\ & + \underbrace{\frac{1}{6} t_3 (1 + x_3 \hat{P}_\sigma) \rho_0^\alpha \left(\frac{\vec{r}_1 + \vec{r}_2}{2} \right)}_{\text{człon zależny od gęstości}} \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \\ & + \underbrace{iW_0 (\vec{\sigma}_1 + \vec{\sigma}_2) \vec{k}' \times \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{człon spin-orbita}} \end{aligned}$$

Modyfikacja oddziaływania Skyrme'a

$$V_{ISB} = V_{Skyrme} + t^{II} \cdot V_{CIB} + t^{III} \cdot V_{CSB}$$

$$V_{CIB}: \text{blue} \text{---} \text{red} \neq \frac{1}{2} (\text{red} \text{---} \text{red} + \text{blue} \text{---} \text{blue})$$

$$V_{CSB}: \text{red} \text{---} \text{red} \neq \text{blue} \text{---} \text{blue}$$

Modyfikacje kolejnych rzędów rozwinięcia teorii efektywnej

- LO – człon centralny (objętościowy)
- NLO – człony gradientowe (powierzchniowe)

$$\begin{aligned} \hat{V}_{Sk}^{ISB}(\vec{r}_1, \vec{r}_2) = & \underbrace{\left(t_0 (1 + x_0 \hat{P}_\sigma) + t_0^{II} (3\tau_1^{(3)} \tau_2^{(3)} - \vec{\tau}_1 \cdot \vec{\tau}_2) + t_0^{III} (\tau_1^{(3)} + \tau_2^{(3)}) \right)}_{\text{rzęd wiodący, człon centralny}} \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \\ & + \underbrace{\frac{1}{2} \left(t_1 (1 + x_1 \hat{P}_\sigma) + t_1^{II} (3\tau_1^{(3)} \tau_2^{(3)} - \vec{\tau}_1 \cdot \vec{\tau}_2) + t_1^{III} (\tau_1^{(3)} + \tau_2^{(3)}) \right)}_{\text{kolejny rząd, człon powierzchniowy}} \left(\delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}^2 + \vec{k}'^2 \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \right) \\ & + \underbrace{\left(t_2 (1 + x_2 \hat{P}_\sigma) + t_2^{II} (3\tau_1^{(3)} \tau_2^{(3)} - \vec{\tau}_1 \cdot \vec{\tau}_2) + t_2^{III} (\tau_1^{(3)} + \tau_2^{(3)}) \right)}_{\text{człon zależny od gęstości}} \vec{k}' \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k} \\ & + \underbrace{\frac{1}{6} t_3 (1 + x_3 \hat{P}_\sigma) \rho_0^\alpha \left(\frac{\vec{r}_1 + \vec{r}_2}{2} \right)}_{\text{człon zależny od gęstości}} \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \\ & + \underbrace{iW_0 (\vec{\sigma}_1 + \vec{\sigma}_2) \vec{k}' \times \delta(\vec{r}_1 - \vec{r}_2) \vec{k}}_{\text{człon spin-orbita}} \end{aligned}$$

Dopasowanie parametrów modelu

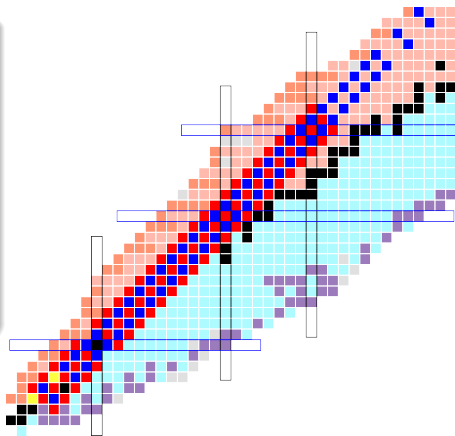
Dane użyte do dopasowania

Obliczenia dla:

- dubletów izospinowych $T = \frac{1}{2}$
o masach $A = 7 - 75$
⇒ MDE
- trypletów izospinowych $T = 1$
o masach $A = 6 - 58$
⇒ MDE, TDE

Eksperymentalne energie wiązania zaczerpnięte z AME2016.

M. Wang *et al.*, CPC **41**, 030003 (2017).

Dopasowanie parametrów modelu

Dane użyte do dopasowania

Obliczenia dla:

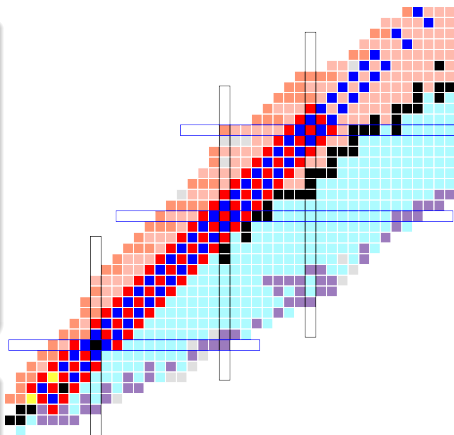
- dubletów izospinowych $T = \frac{1}{2}$
o masach $A = 7 - 75$
⇒ MDE
- trypletów izospinowych $T = 1$
o masach $A = 6 - 58$
⇒ MDE, TDE

Eksperymentalne energie wiązania zaczerpnięte z AME2016.

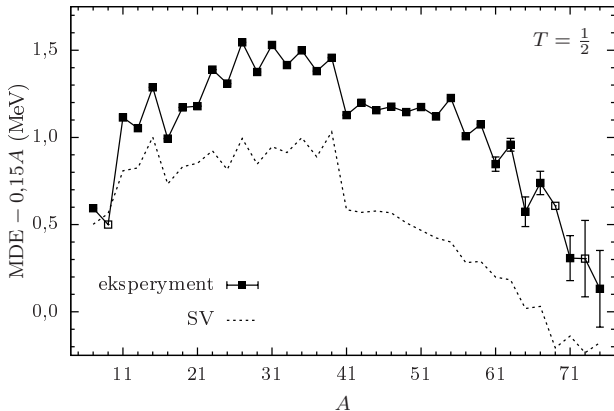
M. Wang *et al.*, CPC **41**, 030003 (2017).

Implementacja i dopasowanie nowych członów

- P. Bączyk *et al.*, Acta Phys. Pol. B **48**, 259 (2017).
- N. Schunck *et al.*, Comp. Phys. Comm. **216**, 145 (2017).

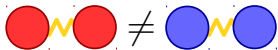
Mirror Displacement Energy (MDE)

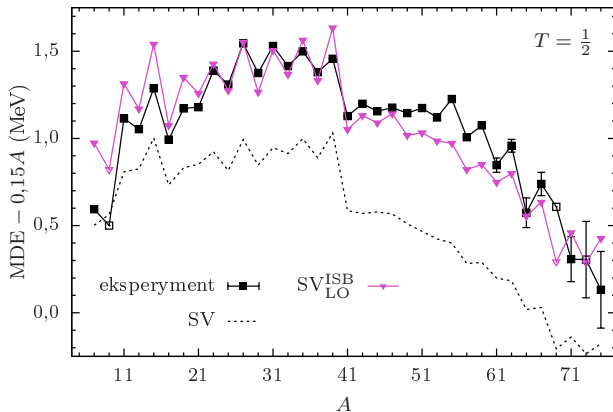
MDE =

Brakuje łamania symetrii
ładunkowej!

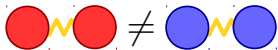
Mirror Displacement Energy (MDE)

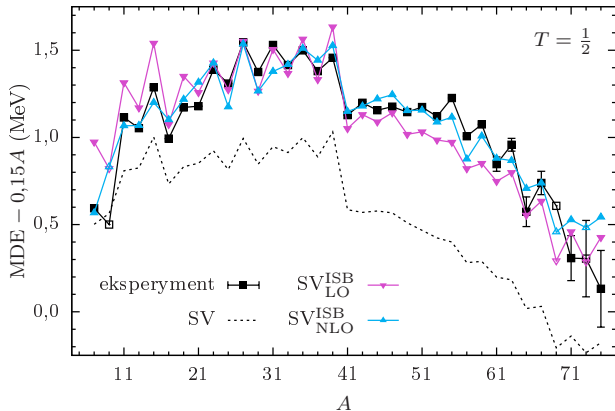
MDE =

Uwzględnienie łamania
symetrii ładunkowej!

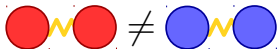

Mirror Displacement Energy (MDE)

$$MDE = BE(\text{blue/red}) - BE(\text{red/blue})$$

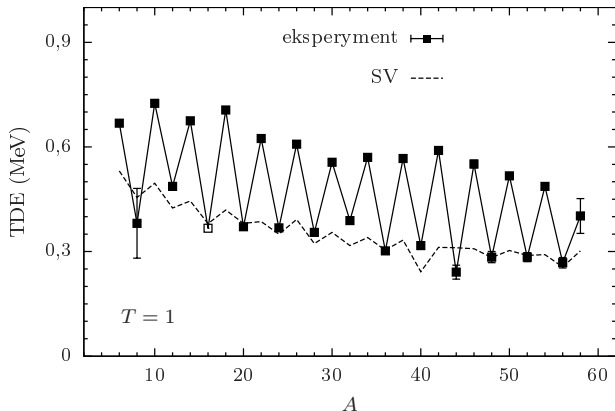
Uwzględnienie łamania symetrii ładunkowej!

Poprawa obliczeń MDE w kolejnym rzędzie rozwinięcia!

- P. Bączyk et al., *Phys. Lett. B* **778**, 178 (2018).
- P. Bączyk et al., *J. Phys. G: Nucl. Part. Phys.* **46**, 03LT01 (2019).

Triplet Displacement Energy (TDE)

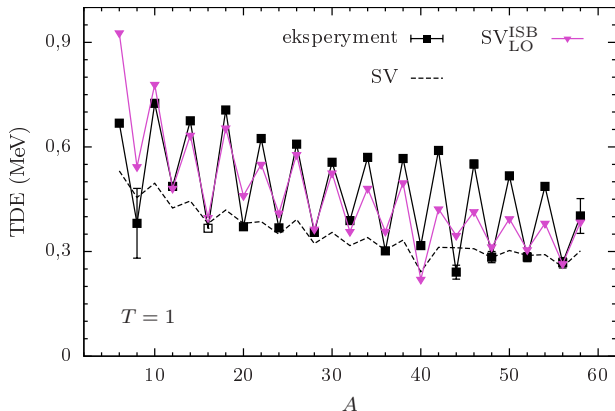
TDE =

$$\begin{aligned}
 & \text{BE}(\text{blue} \text{---} \text{red}) \\
 & + \text{BE}(\text{red} \text{---} \text{blue}) \\
 & - 2\text{BE}(\text{red} \text{---} \text{red})
 \end{aligned}$$

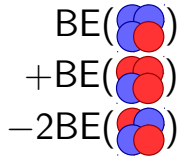
Brakuje łamania
niezależności ładunkowej!

$$\text{blue} \text{---} \text{red} \neq \frac{1}{2} (\text{red} \text{---} \text{red} + \text{blue} \text{---} \text{blue})$$

Triplet Displacement Energy (TDE)

TDE =

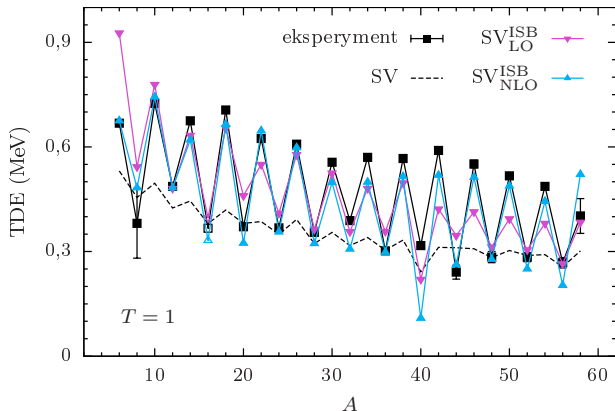
Uwzględnienie łamania
niezależności ładunkowej!

Odtworzenie oscylacji TDE w rachunkach DFT!

- P. Bączyk *et al.*, *Phys. Lett. B* **778**, 178 (2018).
- P. Bączyk *et al.*, *J. Phys. G: Nucl. Part. Phys.* **46**, 03LT01 (2019).

Triplet Displacement Energy (TDE)

$$\text{TDE} =$$

$$+ \text{BE}(\text{red-blue})$$

$$+ \text{BE}(\text{blue-red})$$

$$- 2\text{BE}(\text{red-red})$$

Uwzględnienie łamania
niezależności ładunkowej!

$$\text{red-blue} \neq \frac{1}{2}(\text{red-red} + \text{blue-blue})$$

Odtworzenie oscylacji TDE w rachunkach DFT!

- P. Bączyk *et al.*, *Phys. Lett. B* **778**, 178 (2018).
- P. Bączyk *et al.*, *J. Phys. G: Nucl. Part. Phys.* **46**, 03LT01 (2019).

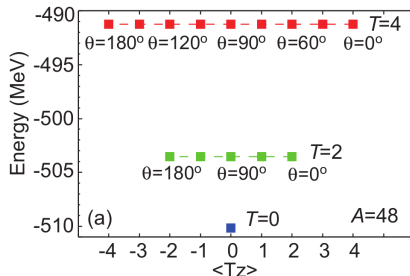
Metoda *isocranking*

Cel

stan $|T = 1, T_z = 0 \rangle$

Komplikacja

stan $T_z = 0$ jest mieszanką 50-50
stanów $T = 0$ i $T = 1$

K. Sato, J. Dobaczewski, T. Nakatsukasa, and W. Satuła,
Phys. Rev. C **88**, 061301(R) (2013).

Narzędzie – *isocranking*

- przybliżone rzutowanie na izospin w formalizmie mieszania *pn*
- analogiczny do modelu *cranking*
- opis stanu $|T = 1, T_z = 0 \rangle$ przez ewolucję rozwiązań $|T = 1, T_z = \pm 1 \rangle$

Stałe sprzężenia ISB dla parametryzacji SV

Pierwiastek z odchylenia kwadratowego wyników DFT i wartości eksperymentalnych dla MDE i TDE (keV):

	Coulomb	ISB LO	ISB NLO
MDE $T = \frac{1}{2}$	547	152	111
MDE $T = 1$	1029	336	182
TDE	175	96	56

Dopasowane stałe sprzężenia w LO i NLO

t_0 w MeV fm^3 , a t_1 i t_2 w MeV fm^5 :

class II		class III	
LO	NLO	LO	NLO
$t_0^{\text{II}} = 3.7 \pm 0.4$	$t_0^{\text{II}} = -18 \pm 2$	$t_0^{\text{III}} = -7.3 \pm 0.3$	$t_0^{\text{III}} = 11 \pm 2$
$t_{0;\text{SLy4}}^{\text{II}} = 5.2 \pm 0.8$	$t_1^{\text{II}} = 24 \pm 2$	$t_{0;\text{SLy4}}^{\text{III}} = -5.4 \pm 0.2$	$t_1^{\text{III}} = -14 \pm 4$
$t_{0;\text{SkM}^*}^{\text{II}} = 5.1 \pm 0.8$	$t_2^{\text{II}} = 0.6 \pm 0.8$	$t_{0;\text{SkM}^*}^{\text{III}} = -5.5 \pm 0.2$	$t_2^{\text{III}} = -7.8 \pm 0.8$

Stałe sprzężenia nie mają interpretacji fizycznej.

P. Lepage, arXiv:nucl-th/9706029.

Porównanie rachunków DFT i GFMC

Potencjał NN

np. AV18

- z członami CSB i CIB

↓
teoria efektywna
↓

Oddziaływanie Skyrme'a

- oddziaływanie typu δ
  - człon centralny
  - człony gradientowe
  - człon zależny od gęstości
  - człon spin-orbita
- 10 wolnych parametrów
- z członami ISB:

modele *ab initio*,
np. GFMC
→
dla lekkich jąder

Obliczenia DFT

rachunki dla lekkich
multipletów
z wykorzystaniem
członów ISB w NLO

teoria jądrowego
funkcjonału gęstości
→

Opis jąder atomowych

np. energii wiązania,
MDE, TDE

↑
obliczenia
↓

Parametryzacje

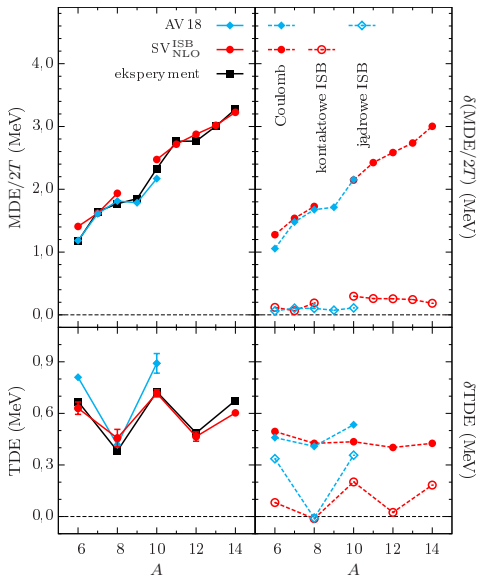
np. SV, SV_{LO}^{ISB} , SV_{NLO}^{ISB}

↑
dopasowanie
↓

Funkcjonał gęstości energii Skyrme'a

+ energia kinetyczna
+ wkład kulombowski

Fizyczny charakter nowo dodanych członów

Rachunki Monte Carlo oparte na funkcjach Greena (GFMC)

- potencjał AV18 (z członami CIB i CSB) oraz oddziaływanie 3N
- bardzo dokładne

● koszt numeryczny rośnie wykładniczo z liczbą nukleonów

R.B. Wiringa *et al.*, *Phys. Rev. C* **51**, 38 (1995).

J. Carlson *et al.*, *Rev. Mod. Phys.* **87**, 1067 (2015).

Nowe człony ISB dodane do DFT modelują oddziaływanie silne NN!

P. Bączyk *et al.*, *J. Phys. G: Nucl. Part. Phys.* **46**, 03LT01 (2019).

Obliczenia wychodzące poza przybliżenie pola średniego

DFT

teoria funkcjonału
gęstości

wyznacznik Slatera $|\Phi\rangle$

Własności

energie wiązania,
MDE, TDE

↓
rzutowanie na *dobre* liczby kwantowe
↓

MR-DFT

wieloreferencyjne
DFT

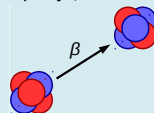

$$|\Phi; IM; T_z\rangle^{(i)} = \sum_{K, T \geq |T_z|} a_{KT}^{(i)} \hat{P}_{T_z T_z}^T \hat{P}_{MK}^I |\Phi\rangle$$

Spektroskopia

rozpady β

↓
mieszanie konfiguracji
↓

NCCI

bezdzeniowe
mieszanie
konfiguracji

$$|\Psi; IM; T_z\rangle^{(k)} = \sum_{ij} c_{ij}^{(k)} |\Phi_j; IM; T_z\rangle^{(i)}$$

energie stanów
wzbudzonych

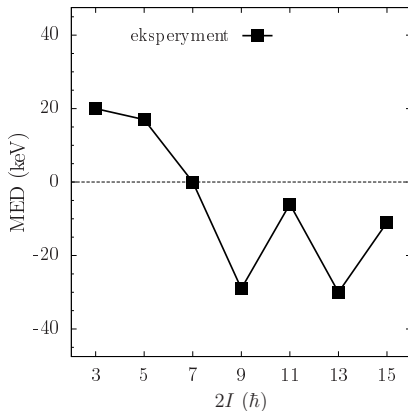
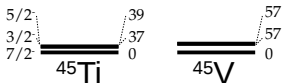
Mirror Energy Difference (MED)

15/2: ————— 3015   ————— 3004

13/2: ————— 2657   ————— 2626

11/2: ————— 1468   ————— 1462

9/2: ————— 1353   ————— 1324

$$\text{MED}(I) = E^*(I, ^{45}\text{V}) - E^*(I, ^{45}\text{Ti})$$

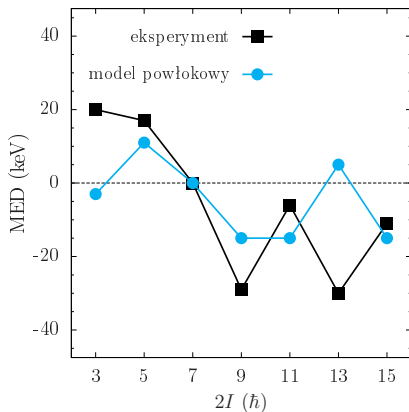
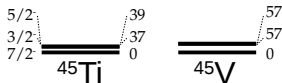
Mirror Energy Difference (MED)

15/2: ————— 3015   ————— 3004

13/2: ————— 2657   ————— 2626

11/2: ————— 1468   ————— 1462

9/2: ————— 1353   ————— 1324

M. A. Bentley *et al.*, *Phys. Rev. C* **92**, 024310 (2015).

$$\text{MED}(I) = E^*(I, {}^{45}\text{V}) - E^*(I, {}^{45}\text{Ti})$$

Mirror Energy Difference (MED)

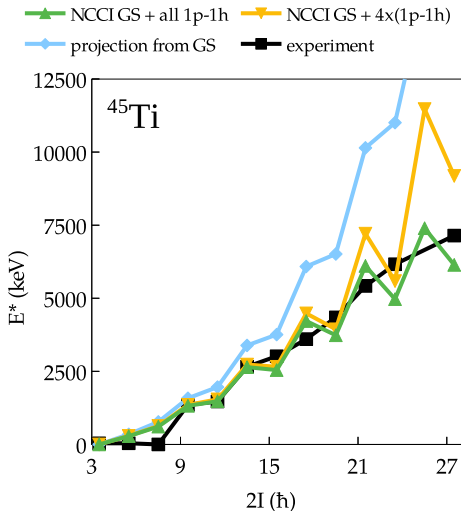
wyznacznik Slatera $|\Phi\rangle$

rzutowanie na *dobre* liczby kwantowe

$$|\Phi; IM; T_z\rangle^{(i)} = \sum_{K, T \geq |T_z|} a_{KT}^{(i)} \hat{P}_{T_z T_z}^T \hat{P}_{MK}^I |\Phi\rangle$$

mieszanie konfiguracji

$$|\Psi; IM; T_z\rangle^{(k)} = \sum_{ij} c_{ij}^{(k)} |\Phi_j; IM; T_z\rangle^{(i)}$$

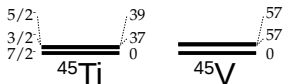

Mirror Energy Difference (MED)

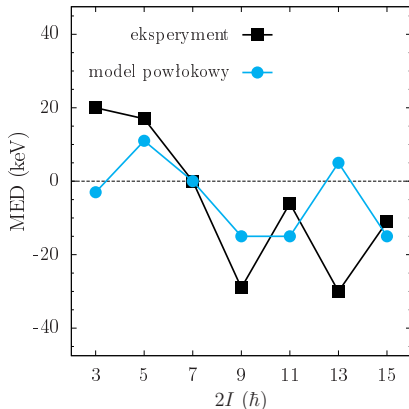
15/2: ————— 3015 ————— 3004

13/2: ————— 2657 ————— 2626

11/2: ————— 1468 ————— 1462
9/2: ————— 1353 ————— 1324

$$\text{MED}(I) = E^*(I, ^{45}\text{V}) - E^*(I, ^{45}\text{Ti})$$

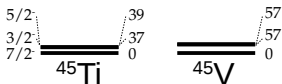
M. A. Bentley *et al.*, *Phys. Rev. C* **92**, 024310 (2015).

Mirror Energy Difference (MED)

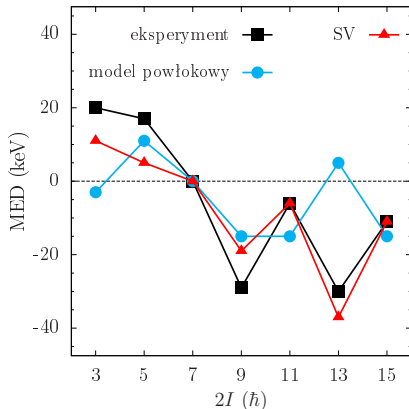
15/2: ————— 3015 ————— 3004

13/2: ————— 2657 ————— 2626

11/2: ————— 1468 ————— 1462
9/2: ————— 1353 ————— 1324

$$\text{MED}(I) = E^*(I, ^{45}\text{V}) - E^*(I, ^{45}\text{Ti})$$

M. A. Bentley *et al.*, *Phys. Rev. C* **92**, 024310 (2015).

Pierwsze obliczenia MED w formalizmie opartym o DFT!

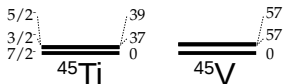
praca jest kontynuowana

Mirror Energy Difference (MED)

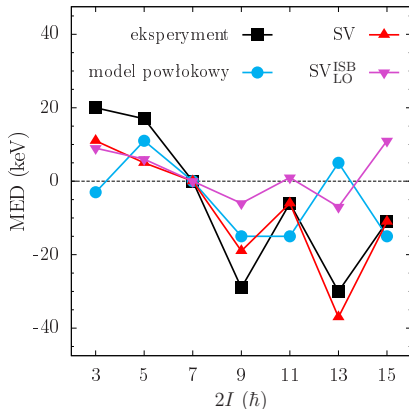
15/2: ————— 3015 ————— 3004

13/2: ————— 2657 ————— 2626

11/2: ————— 1468 ————— 1462
9/2: ————— 1353 ————— 1324

$$\text{MED}(I) = E^*(I, ^{45}\text{V}) - E^*(I, ^{45}\text{Ti})$$

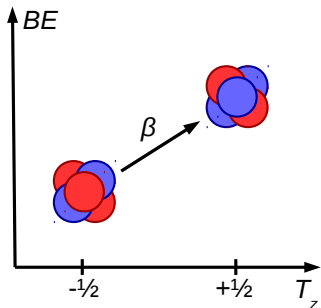
M. A. Bentley *et al.*, *Phys. Rev. C* **92**, 024310 (2015).

Pierwsze obliczenia MED w formalizmie opartym o DFT!

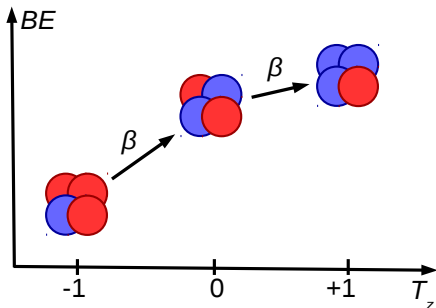
praca jest kontynuowana

Badanie rozpadów β (wraz z M. Konieczką)

przejścia
w jądrach zwierciadlanych

przejścia superdozwolone
 $0^+ \rightarrow 0^+$

Badanie rozpadów β (wraz z M. Konieczką)

Współczynnik zmieszania

$$\alpha_{\text{ISB}} = 1 - \sum_i \left| b_{iT=|T_z|}^{(nl;\varphi)} \right|^2$$

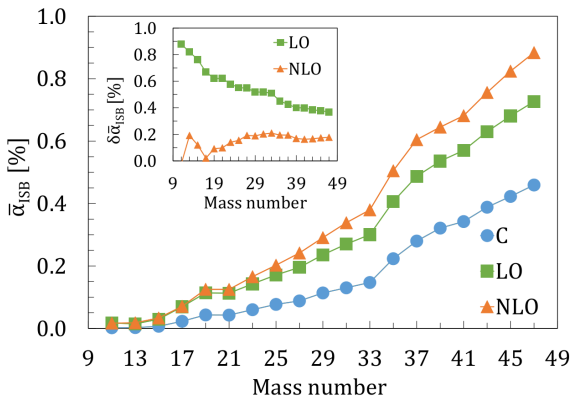
Wkład kontaktowych członów ISB

- do MDE: 7-8% wkładu kulombowskiego
- do α_C : 40-90% wkładu kulombowskiego

Człony ISB są istotne przy opisie funkcji falowych!

M. Konieczka, P. Bączyk, W. Satuła,
arXiv:1909.09350.

$$|n; \varphi; IM; T_z\rangle = \sum_{i, T \geq |T_z|} b_{iT}^{(nl;\varphi)} |\varphi; IM; TT_z\rangle^{(i)}$$

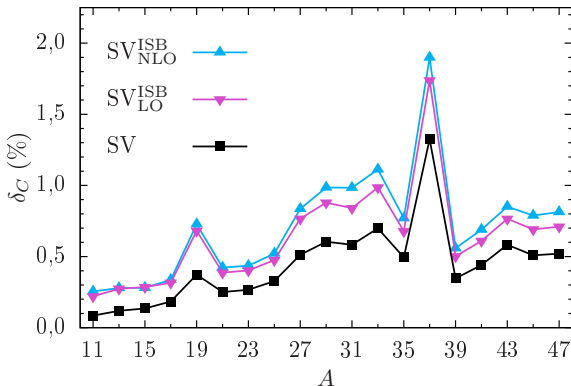

Badanie rozpadów β (wraz z M. Konieczką)

Rozpad β Fermiego w jądrach zwierciadlanych

$$|M_F| = \left| \left\langle T \approx \frac{1}{2}, T_z = +\frac{1}{2} \left| \hat{T}_+ \right| T \approx \frac{1}{2}, T_z = -\frac{1}{2} \right\rangle \right|$$

$$|M_F|^2 = 1 - \delta_C$$

Człony ISB są istotne przy opisie rozpadów β !

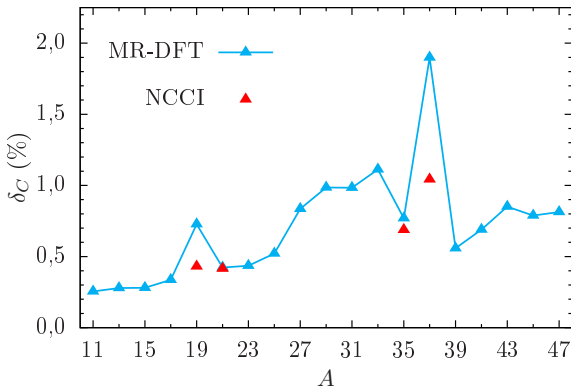
M. Konieczka, P. Bączyk,
W. Satuła, arXiv:1909.09350.

Badanie rozpadów β (wraz z M. Konieczką)

Rozpad β Fermiego w jądrach zwierciadlanych

$$|M_F| = \left| \left\langle T \approx \frac{1}{2}, T_z = +\frac{1}{2} \left| \hat{T}_+ \right| T \approx \frac{1}{2}, T_z = -\frac{1}{2} \right\rangle \right|$$

$$|M_F|^2 = 1 - \delta_C$$

Człony ISB są istotne przy opisie rozpadów β !

M. Konieczka, P. Bączyk, W. Satuła, arXiv:1909.09350.

Systematyczna poprawa wyników dzięki NCCI!

mieszanie konfiguracji o tym samym K

Badanie rozpadów β (wraz z M. Konieczką)

Rozpad β Fermiego w jądrach zwierciadlanych

dane doświadczalne dostępne dla
 $A = 19, 21, 35$ i 37

B. Fenker *et al.*, *Phys. Rev. Lett.* **120**, 062502 (2018).

Testowanie Modelu Standardowego

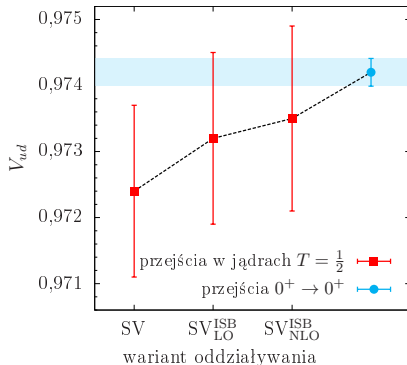
Mieszanie kwarków opisane jest macierzą Cabibbo-Kobayashiego-Maskawy (CKM):

$$\begin{pmatrix} d' \\ s' \\ b' \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} V_{ud} & V_{us} & V_{ub} \\ V_{cd} & V_{cs} & V_{cb} \\ V_{td} & V_{ts} & V_{tb} \end{pmatrix} \begin{pmatrix} d \\ s \\ b \end{pmatrix}$$

Warunek unitarności:

$$|V_{ud}|^2 + |V_{us}|^2 + |V_{ub}|^2 = 0,9994(5)$$

M. Tanabashi *et al.*, (Particle Data Group),
Phys. Rev. D **98**, 030001 (2018).

Nasz wynik zgodny z obliczeniami dla przejść $0^+ \rightarrow 0^+$!

M. Konieczka, P. Bączyk, W. Satuła, arXiv:1909.09350.

Przewidywania mas jąder neutronowo-deficytowych

$$BE(T, T_z = -T) = MDE + BE(T, T_z = +T)$$

Jądro	Przewidywanie	Mass excess (keV)		
		AME2012	AME2016	Zhang <i>et al.</i>
⁵² Co	-34370(40)	-33990(200)#	-34361.0(84)	
⁵⁶ Cu	-38650(40)	-38240(200)#	-38643(15)	
⁷³ Rb	-46100(80)	-46080(100)#	-46080(200)#	
⁴⁴ V	-23710(40)	-24120(180)	-24120(180)	-23827(20)
⁸⁶ Ru	-40310(190)		-39770(400)#	
⁸² Mo	-40910(190)		-40370(400)#	

- P. Bączyk *et al.*, *Phys. Lett. B* **778**, 178 (2018).
- M. Vilén *et al.*, praca zaakceptowana w *Phys. Rev. C*.
- Y.H. Zhang *et al.*, *Phys. Rev. C* **98**, 014319 (2018).

Podsumowanie

- 1) Wprowadzenie członów ISB do oddziaływania Skyrme'a, ich implementacja w kodzie numerycznym HFODD oraz dopasowanie nowych stałych sprzężenia
- 2) Obliczenia MDE i TDE w wiodącym i kolejnym rzędzie rozwinięcia teorii efektywnej
- 3) Zbadanie fizycznego charakteru nowych członów
- 4) Wyjście poza przybliżenie pola średniego: obliczenia MED i rozpadów β
- 5) Wykonanie przewidywań masowych
- 6) Badanie funkcjonału wyprowadzonego z modelu sprzężenia kwarków i mezonów

Współpracownicy

Wojciech Satuła, Maciej Konieczka
Uniwersytet Warszawski

Jacek Dobaczewski
University of York

Antony Thomas, Kay Martinez, Sofija Antić
University of Adelaide

Pierre Guichon
CEA Saclay

Jirina Stone
University of Tennessee

